

Kees Pannekoek en zijn Deur Naar Goed Gaan

(Johan Gortworst)

In het oktobernummer van OpWeg bent u geïnformeerd over de plannen om van de tuin naast de Onze Lieve Vrouwekerk een 'Hof Naar Goed Gaan' te maken. In dit artikel leest u meer over een belangrijk element in deze hof, de 'Deur Naar Goed Gaan' van Kees Pannekoek.

Priester in Frankrijk

De 'Deur Naar Goed Gaan' kan je niet missen als je op bezoek gaat bij Kees Pannekoek (1929). Bij het binnentreden in zijn appartement sta je er gelijk voor. Een spotje laat de messing kopspijkers die in grote aantallen op het verveerde hout zijn genageld oplichten. Waar komt deze deur vandaan? Wat is zijn verhaal?

In Frankrijk was er in de vorige eeuw een tekort aan priesters en in Nederland een overschot. Al in de Tweede Wereldoorlog trokken vele jonge Nederlandse priesters naar Frankrijk, waar zij verantwoordelijk werden voor een of meer parochies. Ze kwamen vaak terecht in pastorieën die nodig opgeknapt moesten worden. De NEPRIF (Stichting Thuisfront Nederlandse Priesters in Frankrijk) ondersteunde vele tientallen jaren deze priesters. Naast financiële hulp werd ook praktische hulp geboden: werkgroepen van jongeren en/of senioren gingen in de dorpen aan de slag en knapten vele pastorieën, kerken en andere gebouwen op. Kees Pannekoek was een van deze priesters. In een dorpje bij de Alpe d'Huez hielp hij namens de NEPRIF mee bij het opknappen van panden en het voorgaan in vieringen.

Vondst van de deur

Een dominee van de Apeldoornse St. Joseph Stichting (nu GGNet) loogeerde rond 2012 samen met een ouderling bij Kees in de pastorie van Bourg d'Oisans. Kees vertelde de middag voor hun vertrek dat hij op een van zijn zwerftochten een oude deur had gevonden vonden in Oules, een hooggelegen bergdorp van waaruit je een fraai uitzicht hebt op de Alpe d'Huez. Kees wist meteen wat hij met deze gehavende deur wilde doen. De dominee werd enthousiast en ze haalden te hem die avond nog met zijn auto op. Geklemd tussen de fietsen in de aanhangwagen vervoerden ze hem de volgende dag naar Nederland waar hij in een opslag wachtte totdat Kees hem zijn nieuwe bestemming zou geven: de Deur Naar Goed Gaan.

De taalkunstenaar

In zijn huiskamer werkte hij zijn ingeving uit. Nauwkeurig berekende hij waar de tekst die hij voor ogen had, op de deur opgetekend moest worden. Het was letterlijk passen en meten. Daarna hamerde hij op zijn met plavuizen bedekte vloer wekelang 6794 messing bolkopspijkers in het oude hout. Een bezorgde buurman kwam af en toe op het koppende geluid af en vroeg of het wel goed met Kees ging. Beetje bij beetje werd de tekst zichtbaar: de Tien Geboden zoals die in de Gereformeerde Gemeenten nog steeds wekelijks als 'Wet des Heeren' wordt voorgelezen. Het zijn teksten uit Exodus en Deuteronomium volgen de plechtige taal van de Statenvertaling¹. Met veel gebruik van het woord 'gij' dat jongeren vandaag de dag vermoedelijk niet meer kennen. Al eerder was Kees getroffen door deze oude en rijke taal. Met de katholieke versie van de Tien Geboden is volgens Kees niets mis, maar hij vermoedt dat zijn liefde voor de schoonheid van de taal en de gesprekken met deze dominee een rol hebben gespeeld in zijn keus voor deze versie. Het toont de vrije geest van deze bijzondere priester-kunstenaar.

Taal speelde al eerder een belangrijke rol in het leven van Kees Pannekoek. Kardinaal Alfrink gaf hem na het 2e Vaticaans Concilie de opdracht om binnen het aartsbisdom de parochies te ondersteunen met Nederlandse teksten en liederen voor gebruik in de liturgie. Een grote en eervolle opdracht waar hij tot op de dag van vandaag met vreugde en dankbaarheid op terugkijkt.

Vanaf 1970 was hij stafmedewerker bij het Pastoraal Dienstencentrum van het Aartsbisdom te Utrecht als redacteur voor diverse Werkboeken voor weekendliturgie van Gooi en Sticht. Hij staat sindsdien bekend als een gerenommeerd liturgist met vele boeken op zijn naam, zoals die uit de serie 'Brood voor de profeten,' en de cyclus met voorbeden en overwegingen 'Het gesprek bij de Bron.' Van hem zijn ook liedteksten op grammofoonplaten opgenomen, zoals 'Niemandsland van stilte' en 'Spelendrijs.'

De beeldend kunstenaar

Een vrije geest gaat waarheen hij wil en legt verbindingen die je door de dagelijkse beslommeringen niet gelijk opmerkt. Mensen als Kees trekken je even aan je jasje en laten je zien hoe rijk en betekenisvol de wereld is. Vaak haalt hij zijn inspiratie uit de natuur, een kapotte tak, de bast van een boom of gewoon de stilte van de nacht. Zo is de Deur Naar Goed Gaan niet een gewone deur maar een met meerdere lagen. De samenleving verhardt en de polarisatie neemt toe. Wie het hardst schreeuwt lijkt het gelijk aan zijn zijde te krijgen. Vervagen onze normen en waarden? De Tien Geboden zijn leefregels voor alle tijden. Ze roepen op tot bezinning. Het gebod 'Gij zult niet doden,' lijkt voor de hand liggend, maar komt al als leidraad voor het leven dichterbij als je daar ook onder verstaat dat je elkaar niet mag 'doodzwijgen.'

De deur van Kees is daarnaast geen dichte deur. Kees bemoedigt de toeschouwer. 'Kijk

door het sleutelgat en zie waar je op mag vertrouwen als je je aan deze geboden houdt: 'het zal je goed gaan.' Een verwijzing naar teksten uit Deuteronomium. Zo combineert Kees zijn herderlijke gaven en creatieve geest tot een indrukwekkende en moderne installatie.

Neem de tijd

Opvallend aan het werk van Kees is dat het doordacht is en niet vluchtig gemaakt. Vandaag willen we snel scoren. Een tuin moet als het ware door een tuinman kant en klaar afgeleverd worden met volgroeide bomen en een rijk bloeiende beplanting. De natuur mag niet zijn eigen gang gaan. Kees kiest zijn eigen ritme. Zo maakte hij in 2007 voor de Paastijd van zeven verdorde takken en prikkeldraad het kunstwerk 'De Zeven Kruiswoorden van Jezus Christus.' Tijdens wandelingen in de Franse Alpen had hij boven de droogrens veel door vrachten sneeuw verwoonden takken ontdekt. Hij zag er opeens het lijden van Christus in. Gewapend met een klapzaag in zijn rugzak liep hij vanaf dat moment uren te spieden naar meer van die misbakels om er een verhaal mee te vertellen. Zeven takken bleven over, die ieder één van de kruiswoorden van Jezus verbeeldde. Vijf jaar heeft hij erover gedaan om ze te vinden. Wie gaat de euidtaging nog aan om zo lang over één werk te doen? Kees hoopt dat in de Hof Naar Goed Gaan de mensen op adem kunnen komen en de tijd nemen om te genieten van wat de natuur en de mensenheden tot eenheid hebben gebracht.

Kees is nu 93 jaar oud. Hij kijkt nog steeds helder de wereld in, maar het vinden van de juiste woorden kost naarmate het gesprek vordert, meer moeite. Het wordt tijd om te gaan. Tijdens het gesprek zijn door een vrijwilliger van de kerk de boodschappen bezorgd. De apotheker kwam ook even langs om medicatie af te geven. Bij het afscheid wijst hij nog snel naar het fraai uitgegeven boekje 'Beeldspraak'. Het resultaat van een project uit 2015 van Kees met fotografe Edith Klinkhamer en waarin liturgische teksten en foto's speels aansluiten bij het liturgisch jaar en de seizoenen. Laat dit nu ook de intentie van de Hof Naar Goed Gaan zijn. Het verhaal van Kees gaat gewoon verder.

¹ De Statenvertaling (of Statenbijbel) is de eerste officiële Nederlandstalige Bijbelvertaling, die rechtstreeks uit zijn oorspronkelijke Hebreeuwse, Aramees en Grieks werd vertaald. De opdracht voor de vertaling werd in 1618 gegeven op de Synode van Dordrecht; de Staten-Generaal werd gevraagd de vertaling te betalen.

Het is volbracht

